

1

editorial

Natura bancrutei frauduloase

*Prof. univ. dr. Mihai Adrian Hotca**

Universitatea „Nicolae Titulescu”

Consilier în Baroul București

Abstract

Fraudulent bankruptcy is a complex crime. The complex nature of this crime helps us to better understand the correlation between fraudulent bankruptcy and other crimes, justifies or should justify the amount of sanctions or the regulation of cases that exclude criminal liability.

This article deals with the criminal law consequences of establishing the complex nature of the fraudulent bankruptcy offense.

Keywords: insolvency; fraudulent bankruptcy; complex crime; simple crime; result offense; danger offense; unity of criminal offense

* *mihaihotca@gmail.com.*

Rezumat

Bancruta frauduloasă este o infracțiune complexă. Natura complexă a acestei infracțiuni ne ajută să înțelegem mai bine corelația existentă între bancruta frauduloasă și alte infracțiuni, justifică sau ar trebui să justifice cuantumul sancțiunilor sau reglementarea cauzelor care înlătură răspunderea penală.

Acest articol tratează consecințele produse pe planul dreptului penal de stabilirea naturii complexe a infracțiunii de bancrută frauduloasă.

Cuvinte-cheie: insolvență; bancrută frauduloasă; infracțiune complexă; infracțiune simplă; infracțiune de rezultat; infracțiune de pericol; unitate infracțională

1. Aspecte introductive

Drumul către insolvență este *pavat* cu multe evenimente sau fapte, dintre care unele pot fi caracterizate, din punct de vedere juridic, ca fiind licite, iar altele, ca ilicite. Între faptele de natură ilicită penală, cea mai *titrată* și frecventă este bancruta frauduloasă.

Dintr-o altă perspectivă, bancruta frauduloasă este nu numai cea mai frecventă și titrată faptă de natură penală asociată insolvenței, ci este și una dintre *cenușăresele* dreptului penal, deoarece legiuitorul a fost relativ superficial în reglementare și, totodată, foarte oscilant în ceea ce privește regimul sancționator, iar sediul materiei și normele de incriminare au suferit dese modificări de conținut (a se vedea Codul comercial, Legea nr. 31/1990, Legea nr. 64/1995, Legea nr. 85/2006 și Codul penal din 2009).

De lege lata, bancruta frauduloasă este reglementată în Codul penal. Conform art. 241 C. pen.: „(1) *Fapta persoanei care, în fraudă creditorilor:*

a) *falsifică, sustrage sau distruge evidențele debitorului ori ascunde o parte din activul averii acestuia;*

b) *înfățișează datorii inexistente sau prezintă în registrele debitorului, în alt act sau în situația financiară sume nedatorate;*

c) *înstrăinează, în caz de insolvență a debitorului, o parte din active se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 5 ani.*

(2) *Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate”.*

Atât înainte, cât și după înscrierea infracțiunii de bancrută frauduloasă în Codul penal, în doctrină și practica judiciară s-au dezbătut o serie de probleme de

drept, dintre care, în acest material, le vom analiza pe cele referitoare la natura acestei infracțiuni¹. De fapt, sunt două întrebări principale:

Este bancruta frauduloasă o infracțiune complexă sau simplă?

Este bancruta frauduloasă o infracțiune de rezultat sau de pericol?

2. Este bancruta frauduloasă o infracțiune complexă sau simplă?

În doctrina mai veche au existat puncte de vedere divergente referitoare la natura unității infracțiunii de bancrută, susținându-se fie teza că această infracțiune aparține unității naturale², fie că infracțiunea de bancrută frauduloasă este o formă a unității legale infracționale³.

În prezent, după cum vom constata mai jos, chestiunea controversată privind genul infracțiunii de bancrută frauduloasă – *infracțiune simplă* sau *infracțiune complexă* – vizează, în principal, caracterul total sau parțial complex al acesteia.

Într-adevăr, în general, doctrina este în sensul că bancruta frauduloasă face parte din categoria infracțiunilor complexe, fără precizări suplimentare referitoare

¹ Pentru abordări ale bancrutei frauduloase în literatura de specialitate, a se vedea: V. Pașca, *Bancruta frauduloasă*, Ed. Lumina Lex, București, 2005; M.A. Hotca, *Bancruta frauduloasă*, Ed. C.H. Beck, București, 2008; V. Pașca, *Infracțiunea de bancrută*, în *Dreptul* nr. 6/1995, pp. 34-48; V. Pașca, *Legea privind procedura reorganizării și lichidării judiciare. Infracțiunea de bancrută frauduloasă*, în *Revista de drept penal* nr. 3/1995, pp. 40-42; M.A. Hotca, *Discuții referitoare la genul infracțiunii de bancrută frauduloasă*, în *Dreptul* nr. 3/2008; M.A. Hotca, *Infracțiunea de bancrută frauduloasă în reglementarea noului Cod penal*, în *Dreptul* nr. 3/2013; C. Duvac, *Bancruta frauduloasă în noul Cod penal*, în *Revista de drept penal* nr. 1/2012; R. Slăvoiu, *Unele aspecte referitoare la infracțiunea de bancrută frauduloasă*, în *Dreptul* nr. 3/2006; M. Zarafiu, *Bancruta frauduloasă, infracțiune din domeniul afacerilor*, în *Revista de drept penal* nr. 2/2001; L.-N. Pârvu, *Bancruta frauduloasă în reglementarea legii privind procedura insolvenței*, în *RDC* nr. 12/2006; D. Ciuncan, *Bancruta frauduloasă*, în *Revista română de drept penal* nr. 3/2000; D. Ciuncan, *Bancruta frauduloasă*, în *Buletin documentar al P.N.A.* nr. 1/2004; V. Bercheșan, N. Grofu, *Investigarea criminalistică a infracțiunilor de evaziune fiscală și bancrută frauduloasă*, Ed. Little Star, București, 2003;; D. Părgaru, *Infracțiuni în legătură cu procedura insolvenței*, Ed. C.H. Beck, București, 2019.

² Pentru detalii referitoare la controversă, a se vedea: M. Pașcanu, *Drept falimentar român*, Ed. Cugetarea, București, 1926, pp. 660-661; V. Pașca, *Infracțiunea de bancrută*, în *Dreptul* nr. 6/1995, p. 34 și urm.; A. Ungureanu, A. Ciopraga, *Dispoziții penale din legi speciale române*, vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 1996, pp. 336, 348-350.

³ A se vedea: V. Pașca, *Bancruta frauduloasă*, *op. cit.*, p. 46; A. Ungureanu, A. Ciopraga, *op. cit.*, pp. 348-350.

la întinderea complexității, respectiv dacă se referă la toate modalitățile normative sau numai la o parte dintre acestea. Recent, în literatura de specialitate a fost exprimată opinia nuanțată conform căreia „*infracțiunea de bancrută frauduloasă este parțial complexă, respectiv numai în ceea ce privește variantele elementului material constând în «falsificare» și «distrugere»*”⁴.

Raportând infracțiunea de bancrută frauduloasă la formele unității infracționale, considerăm că aceasta face parte din genul *unității legale de infracțiune*, încadrându-se în categoria (genul) **infracțiunilor complexe**⁵, cu precizarea că oricare dintre modalitățile infracțiunii se poate prezenta în haina acestei unități legale.

Potrivit art. 35 alin. (2) C. pen.: „*Infracțiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravant, o acțiune sau o inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală*”.

Într-o monografie referitoare la infracțiunea complexă, aceasta este definită ca fiind infracțiunea care „*rezultă din reunirea mai multor infracțiuni sau din absorbția unei infracțiuni ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravant, în conținutul unei alte infracțiuni*”⁶.

În dreptul comparat, infracțiunea complexă nu este reglementată în toate legislațiile penale. De pildă, Codul penal francez nu definește infracțiunea complexă. În schimb, Codul penal italian prevede infracțiunea complexă, definind-o prin referire la concursul de infracțiuni, în sensul că normele concursului de

⁴ A se vedea D. Pârgaru, *op. cit.*, p. 153.

⁵ Unitatea infracțională este de două feluri: legală și naturală. Unitatea naturală este forma unității infracționale determinată de unitatea elementelor obiective și subiective ale infracțiunii. Unitatea legală este forma unității infracționale ce există prin reunirea într-o singură incriminare a elementelor mai multor infracțiuni. În doctrină se mai face diferențierea între unitate aparentă și unitate reală (a se vedea V. Dongoroz, *Drept penal*, Ed. SOCEC & Co, București, 1939, p. 263). Este unitate reală atunci când o activitate ilicită realizează conținutul unei singure infracțiuni și unitate aparentă când numai la prima vedere este unitate infracțională, dar, în urma examinării atente a datelor cauzei, se ajunge la concluzia că avem mai multe încălcări de norme de incriminare. Despre infracțiunea de bancrută, M. Pașcanu spunea că reprezintă un „*delict complex, nu numai din pricina multiplicității faptelor de unde poate să rezulte, cât și din cauza legăturii intime în care se găsește, fie cu faptul existenței stării de faliment, fie cu acela al încetării plăților, și la cari se mai adaugă și contingența calității profesionale a delinquentului*” (M. Pașcanu, *op. cit.*, p. 659).

⁶ A se vedea C. Butiuc, *Infracțiunea complexă*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 40.

infracțiuni nu au aplicare în cazurile în care legea penală consideră ca elemente constitutive sau circumstanțe agravante ale unei infracțiuni fapte care constituie, prin ele însele, infracțiune. În lipsa unor definiții legale ale infracțiunii complexe, în majoritatea legislațiilor penale, doctrina străină este foarte variată în privința conceptului de infracțiune complexă⁷.

O împărțire interesantă a infracțiunilor complexe este făcută în doctrina italiană de Mantovani, care clasifică infracțiunile complexe în infracțiuni în mod necesar complexe și infracțiuni eventual complexe. **Infracțiunile în mod necesar complexe** sunt acelea prevăzute ca atare de normele de incriminare, iar **infracțiunile eventual complexe** cuprind infracțiunile progresive și infracțiunile care absorb în chip natural infracțiuni mai ușoare⁸.

Această clasificare este criticată pe considerentul că toate infracțiunile complexe sunt în mod necesar complexe⁹. În practica judiciară, infracțiunea complexă este concepută pe baza teoriei absorbției, chiar dacă nu de fiecare dată se afirmă aceasta în mod expres¹⁰. Însă, constatăm și noi, alături de alt autor¹¹, că tehnica legiuitorului este deficitară. Aceasta ar trebui corectată, în sensul denumirii faptelor componente ale infracțiunii complexe¹².

Plecând de la definiția cuprinsă în art. 35 alin. (2) C. pen., infracțiunea complexă poate fi definită ca o formă a unității legale infracționale care reunește în conținutul său mai multe infracțiuni sau în al cărei conținut este absorbită, ca element constitutiv ori ca element circumstanțial agravant, o altă infracțiune

⁷ A se vedea R. Merle, A. Vitu, *Traité de droit criminel*, Ed. Cujas, Paris, 1989, p. 588 și urm. (autorii definesc infracțiunea complexă, ca, de altfel, majoritatea autorilor străini, prin raportare la infracțiunea simplă, arătând că infracțiunea complexă este alcătuită din mai multe acte materiale).

⁸ A se vedea F. Mantovani, *Diritto penale, parte generale*, Ed. CEDAM, Padova, 1992, p. 483 și urm.

⁹ A se vedea T. Padovani, *Diritto penale*, Ed. Giuffrè, Milano, 1993, pp. 501-503.

¹⁰ De exemplu, prin T.S., dec. pen. nr. 2311/1978, publicată în C.D. din 1978, p. 338, s-a decis „Se constată însă că instanța a aplicat greșit două pedepse distincte, de vreme ce infracțiunea de omor deosebit de grav este o infracțiune complexă care implică în conținutul său cel puțin două fapte de omor, cea de a doua, evident, ca element circumstanțial ce agravează infracțiunea săvârșită”.

¹¹ A se vedea G. Antoniu, *În legătură cu unitatea și pluralitatea de infracțiuni*, în RRD nr. 9/1967, pp. 122-123.

¹² *Ibidem*, p. 123.

(acțiune sau inacțiune care constituie, prin ea însăși, o faptă prevăzută de legea penală).

În teorie, formele infracțiunii complexe sunt concepute și numite diferit de către autorii de specialitate. De regulă, formele infracțiunii complexe sunt considerate ca fiind infracțiunea complexă variantă tip sau propriu-zisă și infracțiunea complexă variantă agravată a unei infracțiuni simple¹³. Criteriul folosit este cel al **rolului** pe care îl îndeplinește în conținutul infracțiunii complexe **infracțiunea absorbită**. Într-o altă opinie¹⁴, se apreciază că infracțiunea complexă are două forme: infracțiunea complexă tipică și infracțiunea complexă atipică¹⁵.

Pornind de la criteriul rolului infracțiunilor (faptelor prevăzute de legea penală) care intră în conținutul infracțiunii complexe, considerăm că sunt două forme ale infracțiunii complexe: **infracțiunea complexă variantă tip și infracțiunea complexă variantă agravată**¹⁶.

Infracțiunea complexă tip este acea formă a infracțiunii complexe realizată prin includerea, ca element constitutiv, în conținutul altei infracțiuni, a uneia sau mai multor infracțiuni. Infracțiunea complexă variantă tip poate include, în conținutul său, ca element constitutiv, una sau mai multe infracțiuni. În funcție de numărul infracțiunilor care intră în conținutul infracțiunii complexe, aceasta se poate prezenta în două modalități: **infracțiunea complexă plurală și infracțiunea complexă calificată**. Infracțiunea complexă plurală este modalitatea infracțiunii complexe variantă tip care reunește în conținutul său două sau mai multe infracțiuni. Infracțiunea complexă calificată este modalitatea infracțiunii complexe care absoarbe în conținutul său o altă infracțiune.

Infracțiunea complexă variantă agravată este forma infracțiunii complexe în conținutul căreia intră, ca element circumstanțial agravant, o infracțiune simplă.

¹³ A se vedea C. Bulai, *op. cit.*, pp. 480-481.

¹⁴ A se vedea C. Butiuc, *op. cit.*, p. 43.

¹⁵ În doctrină, această terminologie s-a mai utilizat, dar cu altă semnificație. A se vedea V. Pătulea, *Aspecte teoretice și practice referitoare la structura infracțiunii complexe*, în RRD nr. 4/1984, p. 32.

¹⁶ În literatura de specialitate, alături de complexitatea legală, este menționată și complexitatea naturală. Această formă a complexității există în cazul în care tentativa la o infracțiune este absorbită în chip natural de către infracțiunea consumată sau când anumite infracțiuni contra persoanei mai grave absorb altele mai ușoare.

În conținutul acestei forme de infracțiune complexă intră o infracțiune care, în configurația ei tipică, este o infracțiune simplă. Infracțiunea absorbită în conținutul infracțiunii complexe variantă agravată are rolul unui simplu element circumstanțial agravant.

Infracțiunea complexă variantă agravată este susceptibilă de două modalități, și anume infracțiune complexă agravantă a **unei infracțiuni simple** și infracțiune complexă agravantă a **unei infracțiuni complexe tipice**. Infracțiunea complexă variantă agravată a unei infracțiuni simple este modalitatea infracțiunii complexe care se realizează prin atașarea la conținutul unei infracțiuni simple a unei cerințe esențiale. Infracțiunea complexă variantă agravată a unei infracțiuni complexe tipice este modalitatea infracțiunii complexe care există prin atașarea la o infracțiune complexă variantă tip a unei alte infracțiuni.

Din cele de mai sus rezultă că bancruta frauduloasă este o *infracțiune complexă variantă tip calificată*, deoarece îndeplinește toate condițiile de existență a unei astfel de forme infracționale.

Fără a relua controversa, deoarece considerăm că aceasta a fost tranșată în sensul că infracțiunea de bancrută frauduloasă face parte din *unitatea legală infracțională*, întrunind elementele **infracțiunii complexe variantă tip calificată**, arătăm faptul că, deși la prima vedere unele dintre modalitățile acestei infracțiuni nu ar realiza conținutul unei infracțiuni complexe, la o analiză riguroasă, toate se pliază pe tiparul acestei forme infracționale.

De pildă, aparent, înstrăinarea unei părți din activul averii debitorului nu realizează conținutul unei infracțiuni complexe, însă examinând atent elementele acestei modalități, constatăm că, dacă nu ar fi fost incriminată ca modalitate a bancrutei frauduloase, aceasta poate realiza conținutul unei infracțiuni de abuz în serviciu, folosirea bunurilor ori creditului societății în alte scopuri sau al unei gestiuni frauduloase. De asemenea, prezentarea în registrele debitorului, în alt act sau în situația financiară a unor sume de bani nedatorate poate îmbrăca haina infracțiunii de înșelăciune.

Față de cele de mai sus, apare ca inevitabilă și legitimă întrebarea următoare: De ce a mai fost incriminată bancruta frauduloasă dacă oricare dintre modalitățile sale constituie, ele însele, fapte prevăzute de legea penală? Sunt mai multe argumente care sprijină opțiunea legiuitorului.

În primul rând, în cazul unora dintre faptele descrise de legea penală, care intră în conținutul infracțiunii de bancrută frauduloasă, **pedepsele prevăzute de**

lege sunt mai blânde decât pedeapsa în cazul bancrutei. Este vorba, de pildă, despre falsul în înscrisuri sub semnătură privată.

În al doilea rând, de regulă, faptele ce intră în conținutul infracțiunii de bancrută frauduloasă sunt **cunoscute abia cu prilejul constatării stării de insolvență** a debitorului, motiv pentru care elementul comun – insolvența – impune tratarea unitară a faptelor în cauză.

În al treilea rând, modalitățile bancrutei fiind realizate prin lezarea relațiilor de afaceri, acestea își **transformă (reconfigurează) obiectul juridic specific și generic**, ele nemaifiind simple infracțiuni contra patrimoniului, contra relațiilor de serviciu, de fals etc., ci mai mult decât atât.

Dincolo de cele menționate mai sus, rigoarea ne determină să precizăm faptul că actuala reglementare a bancrutei frauduloase este departe de a fi satisfăcătoare, deoarece diferențele de tratament penal dintre modul de sancționare al faptelor ce intră în conținutul complex al bancrutei frauduloase (spre exemplu, în cazul unor falsuri) și modul de sancționare al acestei infracțiuni (închisoarea de la 6 luni la 5 ani) sunt aproape insesizabile.

Mai mult, unele dintre faptele ce intră în conținutul complex al infracțiunii de bancrută frauduloasă sunt sancționate mai sever sau chiar mult mai aspru decât această infracțiune. De pildă, abuzul în serviciu se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani, iar dacă fapta a produs consecințe deosebit de grave, acesta se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și 6 luni.

Din cele ce precedă rezultă că infracțiunea de bancrută frauduloasă are în prezent un tratament penal necorespunzător, deoarece pedepsele principale sunt prea blânde, comparativ cu gradul de pericol social abstract al infracțiunii. Dar, indiferent de aprecierile privitoare la gradul de pericol social abstract, legiuitorul nu poate face abstracție de faptul că infracțiunea complexă trebuie pedepsită mai aspru decât oricare dintre faptele prevăzute de legea penală ce intră în componența sa. Așa a procedat legiuitorul și în cazul altor infracțiuni. Spre exemplu, tâlhăria este pedepsită mai sever decât furtul, ultrajul este mai aspru sancționat decât amenințarea etc.

De lege ferenda, considerăm că se impune sancționarea mai aspră a infracțiunii de bancrută frauduloasă (cu închisoarea de 3 la 12 ani sau de la 3 la 10 ani închisoare). Precizăm că, deși în multe cazuri bancruta frauduloasă produce prejudicii foarte mari, în mod surprinzător, legiuitorul nu a menționat bancruta

frauduloasă printre infracțiunile vizate de agravanta prevăzută la art. 256¹ C. pen. Astfel, furtul, gestiunea frauduloasă, înșelăciunea și alte infracțiuni contra patrimoniului sunt sancționate mult mai sever decât bancruta frauduloasă, fără să existe o justificare obiectivă în favoarea ideii că aceasta din urmă are o gravitate inferioară.

În doctrină, a fost exprimată opinia că „*limitele de pedeapsă sunt corespunzătoare gradului de pericol social abstract al infracțiunii*”¹⁷.

Nu dorim să insistăm aici asupra unor aspecte de politică penală, dar apreciem că înăsprirea sau îndulcirea pedepselor este o chestiune care ar trebui să aibă la bază o serie de factori, printre care se numără: valoarea socială lezată; consecințele produse în plan social; poziționarea infracțiunii în raport cu alte infracțiuni similare ș.a.

Cu toate că nu avem o înclinație spre teza înăsprii pedepselor, deoarece nu suntem în favoarea unei asemenea soluții de politică penală, nu putem să nu constatăm că, în raport cu celelalte infracțiuni contra patrimoniului – furtul, înșelăciunea, gestiunea frauduloasă, fraudă informatică etc. – cu care se poate compara, din perspectiva pericolului social abstract, bancruta frauduloasă este sancționată mai blând sau mult mai blând. Unele dintre infracțiunile contra patrimoniului (altele decât tâlhăria), în special, cele care produc consecințe deosebit de grave (dar nu numai), au limite de pedepse aproximativ de două ori mai mari.

De asemenea, complexitatea obiectului juridic (mai multe valori sociale lezate), existența pluralității de subiecți pasivi (în quasitotalitatea cazurilor) și prezența consecințelor produse în plan social considerăm că imprimă bancrutei frauduloase o gravitate similară cu altor infracțiuni contra patrimoniului sau chiar mai ridicată decât a celorlalte infracțiuni din această categorie sau a celor care intră în conținutul acesteia (abuz în serviciu, falsuri etc.).

3. Este bancruta frauduloasă o infracțiune de rezultat sau de pericol?

După intrarea în vigoare a noului Cod penal, s-a discutat dacă bancruta frauduloasă este o infracțiune de rezultat sau o infracțiune de pericol.

Într-o opinie, plecându-se de la accepțiunea sintagmei „*în fraudă creditorilor*”, se susține că „*infracțiunea este una de pericol, urmarea constând în periclitarea*

¹⁷ A se vedea D. Pârgaru, *op. cit.*, p. 215.

șanselor creditorilor de a-și satisface creanțele din întreg activul debitorului. Pentru existența infracțiunii nu este necesar ca aceștia, sau vreunul dintre creditori, să fie efectiv păgubiți¹⁸. S-a mai arătat că „trăsătura bancrutei frauduloase de a fi o infracțiune contra patrimoniului nu neagă posibilitatea ca aceasta să fie o infracțiune de pericol, și nu o infracțiune de rezultat”¹⁹.

În ceea ce ne privește, considerăm că, potrivit prevederilor noului Cod penal (art. 241), infracțiunea de bancrută frauduloasă este o infracțiune de rezultat, deoarece condiția privind fraudarea creditorilor este realizată numai dacă aceștia sunt prejudiciați²⁰. Fraudarea, în contextul de infracțiunii de față, are semnificația unei pagube (prejudiciu) în patrimoniul creditorilor debitorului insolvent.

Alături de argumentul că bancruta frauduloasă este o infracțiune contra patrimoniului, în sprijinul opiniei noastre pledează și următoarele argumente:

- Expresia „în fraudă creditorilor” nu cuprinde cuvintele *scop*, *finalitate*, *obiectiv* etc. Când legiuitorul a dorit să califice intenția prin scop a procedat în altă manieră. Spre exemplu, așa cum a făcut-o în situația infracțiunii de înșelăciune, gestiune frauduloasă, fraudă informatică etc. Însă cel mai elocvent caz îl reprezintă cel al infracțiunii de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor, în al cărei conținut juridic legea folosește expresia „**în scopul fraudării creditorilor**”;

- Insolvența este o condiție a infracțiunii de bancrută frauduloasă, deoarece nu există această infracțiune dacă debitorul poate face față datoriilor exigibile cu lichiditățile disponibile. Cu alte cuvinte, bancruta frauduloasă este o faptă care cauzează, în tot sau în parte, insolvența debitorului (lipsa disponibilităților bănești pentru plata datoriilor scadente). Dacă o faptă de fals, distrugere, sustragere, înstrăinare etc. nu afectează negativ lichiditățile debitorului, aceasta nu este bancrută frauduloasă, ci nefrauduloasă, ipoteză în care fapta este doar tentativă, nu este infracțiune sau va întruni conținutul altei infracțiuni, după caz;

- Tentativa bancrutei frauduloase este sancționată, ceea ce înseamnă că ori de câte ori avem realizată una dintre modalitățile elementului material, dar lipsește urmarea imediată – *frauda creditorilor* –, fapta va îmbrăca doar haina formei imperfecte;

¹⁸ I. Kuglay, în G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L. Lefterache, T. Manea, I. Nedelcu, F. Vasile, *Codul penal. Comentarii pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 515.

¹⁹ D. Pârgaru, *op. cit.*, p. 209.

²⁰ Pentru această accepțiune a cerinței fraudării creditorilor, a se vedea M. Gorunescu, *Infracțiuni prevăzute în legi speciale*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 17.

– Acceptând, ca ipoteză de lucru, împrejurarea că legiuitorul s-a exprimat neclar, utilizând regula *in dubio mitius*, ar trebui să interpretăm norma de incriminare în favoarea infractorului.

În fine, din punct de vedere civil, pentru recunoașterea sa – *inter alia* –, prejudiciul trebuie să fie cert și să nu fi fost acoperit. Din punct de vedere penal, se poate vorbi de săvârșirea faptei „în fraudă creditorilor” ori ce câte ori în patrimoniul acestora poate fi localizat un prejudiciu, indiferent dacă ulterior acesta a fost sau nu acoperit.

4. Concluzii

Din premisele expuse mai sus, se desprinde concluzia că bancruta frauduloasă este o infracțiune complexă de rezultat.

Într-adevăr, raportând infracțiunea de bancrută frauduloasă la formele unității infracționale, considerăm că aceasta face parte din genul *unității legale de infracțiune*, încadrându-se în categoria (genul) **infracțiunilor complexe**, cu precizarea că oricare dintre modalitățile infracțiunii se poate prezenta în haina acestei unități legale.

În opinia noastră, potrivit prevederilor noului Cod penal (art. 241), infracțiunea de bancrută frauduloasă este o infracțiune de *rezultat*, deoarece condiția privind fraudarea creditorilor este realizată numai dacă aceștia sunt prejudiciați. Fraudarea, în contextul de infracțiunii de față, are semnificația unei pagube (prejudiciu) în patrimoniul creditorilor debitorului insolvent.